

JAK POWINIEN PRZEBIEGAĆ PRAWIDŁOWY ROZWOJ MOWY

Stan rozwoju mowy dzieci trzyletnich:

Dziecko 3-letnie rozumie to, co do niego mówimy, jeżeli treść naszych wypowiedzi nie wybiega poza jego wcześniejsze doświadczenia. Komunikuje się z otoczeniem za pomocą zdania kilkuwyrazowego. Mówi chętnie i dużo. Opowiada o tym, co aktualnie widzi, myśli głośno mówiąc również do siebie. W jego wypowiedziach występują liczne agramatyzmy, które z czasem powinny ulec poprawie.

Trzyletnie dziecko powinno wymawiać prawidłowo następujące dźwięki: a, o, e, y, i, ą, ę, p, m, pi, mi, f, w, fi, wi, t, d, n, l, li, k, g, ki, gi, , l, ś, ź, ć, dź, h, j, ł. Zdarza się, że w trudnych wyrazach, w których spółgłoski są obok siebie, niektóre z nich mogą być opuszczane lub zastępowane innymi dźwiękami.

Głoski: s, z, c, dz zaczynają być wymawiane prawidłowo, chociaż bywają artykułowane również jako ś, ź, ć, dź. Rodzice określają tę wymowę jako spieszczenie wyrazów. Podobnie realizowane są głoski sz, ż, cz, dż. Głoska „r” artykułowana jest jak głoska „l”, może zdarzyć się jeszcze artykulacja jako „j”.

Dziecięca mowa rozśmiesza rodziców i chętnie jest przez nich naśladowana. Pamiętać należy jednak, że wypowiedzi dorosłych są wzorem, według którego dziecko uczy się mówić.

Stan rozwoju mowy dzieci 4-letnich

Dziecko rozumie i wykonuje nasze polecenia, także i te, które zawierają wyrażenia przyimkowe z przyimkami: na, pod, do, w, przed, obok. Rozpoznaje kolory, wypowiedzi wybiegają poza aktualnie przeżywaną sytuację. Dziecko potrafi mówić o przeszłości i o przyszłości. W jego wypowiedziach jest jeszcze wiele form agramatycznych ale pojawia się zaciekawienie poprawnością językową. Dziecko pyta nie tylko co to? ale również jaki jest?, po co?

Wymowa dziecka czteroletniego staje się dokładniejsza, dzięki dalszemu usprawnianiu się narządów artykulacyjnych i pionizacji języka. Głoski s, z, c, dz powinny brzmieć już twardo i wymawiane z zamkniętymi zębami. Wymowa międzyzębowa jest nieprawidłowa. U niektórych dzieci obserwujemy artykulację głoski „r”. Jeśli głoskę „r” zastępuje „l”, jest to również forma prawidłowa. Wszelkie inne głoski wymagają korygowania. Nie należy zmuszać dziecka do realizacji głoski „r”. Może to przynieść niepożądane skutki. Jeśli aparat mowy nie jest gotowy do realizacji głoski „r”, dziecko chcąc wytworzyć wibrację, uruchamia tył języka, tworząc nieprawidłowe „r-francuskie”.

Stan rozwoju mowy dzieci 5-letnich

Wypowiedzi dziecka 5-letniego przyjmują formę realizacji wielozdaniowej. Dziecko chętnie opowiada o przebiegu jakiegoś zdarzenia, relacjonuje obejrzany film lub przewiduje fakty. W swoich wypowiedziach uwzględnia kolejność zdarzeń i zależności przyczynowo-skutkowe. Nieprawidłowości gramatyczne zanikają, dziecko dokonuje autokorekty i chętnie poprawia innych.

Wymowa doskonali się. Pojawia się głoska "r" oraz głoski sz, ż, cz, dż. Doskonali się słuch fonematyczny, który wpływa na różnicowanie szeregu głosek dentalizowanych: ś, ź, ć, dź- s, z, c, dz- sz, ż, cz, dż. Ustalenie się wymowy powinno zakończyć się w 6-7 roku życia. Dziecko rozpoczynające naukę w szkole powinno realizować wszystkie głoski prawidłowo. Proces rozwoju języka trwa nadal.

Należy odróżnić wadę wymowy, którą jest zniekształceniem danej głoski lub nie należy do polskiego systemu językowego (np. "r" francuskie, wymowa międzyzębowa) od wad wymowy spowodowanych nieukończonym rozwojem mowy. Ta pierwsza wymaga natychmiastowego podjęcia działań korekcyjnych, druga zaś ma szansę samoistnego wyrównania.